

Exempel på hur assisterande teknik kan öka delaktigheten för elever med läsnedläggning.

Vem är jag?

- Lärare
- Speciallärare
- Läs- och skrivutvecklare
- Speciallärare i centrala elevhälsan
- Biträdande rektor
- Universitetsadjunkt
- Doktorand

Forskningsområde

*Stödja skriftspråklig förmåga för elever med
intellektuell funktionsnedsättning via
assisterande teknik - att främja delaktighet*

Idor Svensson

Tina Sand

Linda Fälth

- **Huvudsyftet** med denna studie är att undersöka möjligheten, för elever inom gymnasiesärskolan som har svårigheter med att läsa och skriva, att använda assisterande teknik för att kompensera för skriftspråkliga och kommunikativa funktionsnedsättningar.
- Ett huvudmål med den assisterande tekniken är att kunna ta till sig och förmedla text utan att behöva läsa och skriva på det traditionella sättet.

Olika vägar att läsa och "ta till sig text"

Läsinlärning

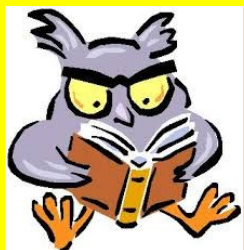
Assisterande teknik

Responders

Läs- och skrivinlärningsmetoder

Utveckla avkodning (fonem-grafem), läsflyt och läsförståelse – lyssnarflyt och hörförståelse

Läsförståelse - alternativt - textförståelse

Alternativ väg

Non-responders, på traditionell lästräning

"Ta till sig text"
"Förmedla text"

RTI (Response To Intervention) och Assisterande teknik (AT)

Screening av alla elever i förskola och år 1
(fonologisk medvetenhet, ordigenkänning och ordavkodning)
Använda olika metoder för läslärande-processen

"Lager 1" Start VT år 1
Elever i riskzonen (at risk) för lässvårigheter ges extra
uppmärksamhet och stöd i klassrummet
AT som en del i läs-lärande-processen för elever "at risk"

"Lager 2" Start HT år 2
Elever som trots extra stöd, under "lager 1",
fortfarande har svårigheter erbjuds
koncentrerad träning på gruppnivå (3-5 elever).

"lager 3" Start HT år 3
Elever som fortfarande har svårigheter
erbjuds intensiv en-till-en individanpassad
(med pauser) undervisning samt anpassade AT

"Lager 4" Start VT år 3/HT år 4
Koncentration på AT. Fortsatt "träning" syntax och
semantik/läsförståelse/hörförståelse

Förskolan - årskurs 4

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i läsförståelse i slutet av årskurs 1

Eleven kan läsa meningar i enkla, bekanta och elevnära texter genom att använda ljudningsstrategi och helordsläsning på ett delvis fungerande sätt. Genom att kommentera och återge någon för eleven viktig del av innehållet på ett enkelt sätt visar eleven begynnande läsförståelse. Med stöd av bilder eller frågor kan eleven också uppmärksamma när det uppstår problem med läsningen av ord eller med förståelse av sammanhanget och prövar då att läsa om och korrigera sig själv. I samtal om texter som eleven lyssnat till kan eleven föra enkla resonemang om texters tydligt framträdande innehåll och jämföra detta med egna erfarenheter.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan läsa skönlitteratur och sakprosatexter med **flyt** genom att, på ett **i huvudsak fungerande** sätt, välja och använda lässtrategier utifrån olika texters särdrag. **Genom att göra enkla sammanfattningar av olika texters innehåll med viss koppling till tidsaspekter, orsakssamband och andra texter visar eleven grundläggande läsförståelse.** Dessutom kan eleven utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om **tydligt framträdande budskap** i olika verk. Eleven kan också föra **enkla** resonemang om verket med kopplingar till dess upphovsman. Eleven drar då **till viss del** underbyggda slutsatser om hur verket har påverkats av det historiska och kulturella sammanhang som det har tillkommit i.

Exempel på svårigheter i skolan för elever med läs- och skrivsvårigheter

- Att kunna/hinna läsa texter som eleven behöver ta till sig.
- Läsa och förstå instruktioner i olika ämnen.
- Läsuppgifter i matematik.
- Skriva anteckningar till lektioner/föreläsningar.
- Kunna skriva det man vill förmedla.
- Stava korrekt.

Exempel på möjligheter i skolan för elever med läs- och skrivsvårigheter

- Lyssna på talböcker via t ex Legimus/Inläsningstjänst.
- Spela in lektionsgenomgångar och lyssna igen.
- Videofilma t ex matematikgenomgångar.
- Fota en text/instruktion och få den uppläst av talsyntes.
- Använda text-till-tal och tal-till-text.
- Tala in "kom-ihåg"
- Använda kalendern som minnesstöd.
- Muntliga diskussioner med lärare eller grupp.
- Digitala läromedel
- Muntliga redovisningar

Bedömning av elever med läs- och skrivsvårigheter

- Var säker på att det är elevens kunskaper som bedöms i varje situation, och inte funktionsnedsättningen.
- Står det i kunskapskraven att en elev måste läsa sig till kunskapen, och skriva svaren?
- Kan en intalad text (via tal-till-text) räknas som en skriven text?
- När kan man använda sig av ”pysparagrafen”?

Utmaningar:

- Säkerställa att en elevs behov av extra anpassningar tillgodoses av samtliga lärare på skolan.
- Kunskap om och kompetens i assisterande teknik.
- Underlätta för eleven att lyckas med tekniken (t ex valet av teckensnitt har stor betydelse vid scanning av text), (tyst rum för diktering, bra hörlurar etc)
- Skilja på träning och inläring.
- Skapa rutiner för olika arbetssätt och redovisningsformer.
- Ligga ”steget före”

Appar och program

- Legimus
- Inläsningstjänst
- Text – till – tal (ClaroSpeak, ClaroRead, OribiSpeak, Inbyggd...)
- Tal – till – text (ClaroSpeak+, Skolstil, inbyggd...)
- Rättstavningsprogram (Claro Stava, Stava Rex...)
- Scanner (Prizmo Go, ClaroSpeak+....)
- Inspelningsapp (Röstmemo, Audionote....)

Egna reflektioner på framgångsfaktorer i min kommun

- **Kommungemensam screening av alla elever varje år.**
  - För tidig upptäckt av eventuella läs- och skrivsvårigheter
  - Säkra att ingen faller mellan stolarna
  - Se till att progression sker
  - Upptäcka kompetensutvecklingsbehov
  - Resursfördelning
- **Intensivläsning**
- **Olika verktyg efter behov**
- **Konton på Legimus**
- **Deltagande i forskningsprojekt**

Frågor?

